

DOI 10.18372/2786-5495.1.17338

УДК 37.016.003 – 028.31

Петровська Тетяна Василівна

кандидат педагогічних наук,

директор Центру допрофесійної підготовки та обдарованої учнівської молоді

Навчально-наукового інституту розвитку освіти,

Національний авіаційний університет,

м. Київ, Україна

center.dp_nau@ukr.net

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА З УЧНІВСЬКОЮ МОЛОДДЮ НА БАЗІ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ РОЗВИТКУ ОСВІТИ НАУ

***Анотація.** У статті висвітлено актуальну проблему профорієнтаційної роботи. Розкрито особливості профорієнтаційної діяльності та підтверджено вплив проведення профорієнтаційних заходів на вибір майбутньої професії.*

***Ключові слова:** профорієнтаційна діяльність, профорієнтація, освітній простір, інноваційні заходи, вибір професії.*

***Annotation.** The article highlights the current problem of career guidance work. The peculiarities of career guidance activities were revealed and the impact of career guidance events regarding the choice of a future profession was confirmed.*

***Key words:** career guidance activity, career guidance, educational space, innovative activities, choice of profession.*

У сучасному суспільстві профорієнтаційна робота важлива для майбутніх абітурієнтів для подальшого навчання та головного вибору закладу вищої освіти і спеціальності на все життя. Профорієнтація молоді – одне із головних завдань суспільства, як підготовка школярів до свідомого вибору професії.

Профорієнтаційні заходи особливо актуальні та необхідні. Вони проходять у тісній співпраці вищих навчальних закладів, закладів загальної середньої освіти, професійно-технічної освіти та позашкільної освіти. Вагоме значення для розвитку профорієнтаційних інтересів надається закладам вищої освіти.

Профорієнтаційна робота в навчальних закладах освіти здійснюється з урахуванням Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про вищу освіту».

Напрямки профорієнтаційної роботи розглядалися багатьма дослідниками:

І. Бехом [1], Д. Закатновим [2], В. Лозовецькою [3], М. Мельник [4], З. Охріменко [5], Н. Пономарьовою [6] та іншими.

Профорієнтація залишається в центрі уваги держави. Професійне самовизначення – довготривалий процес. Потрібно враховувати попередній досвід та у воєнний час вирішувати завдання сьогодення, щоб вдосконалювати напрямки профорієнтації. В умовах воєнного стану питання профорієнтаційної роботи в Україні постали з особливою актуальністю, виходячи з непростих умов їх проведення, потребують нових підходів.

Мета статті полягає у розкритті створення необхідних умов для проведення профорієнтаційної роботи з дітьми шкільного віку і молоддю, щоб окреслити перспективи для професійного самовизначення та свідомого вибору майбутньої професії за покликанням.

Самопізнання сприяє розвитку професійної освіти, тому учнівська (студентська) молодь потребує розширення, удосконалення та систематизації знань про різні професії.

Основна мета профорієнтаційної роботи – надати профорієнтаційні орієнтири молоді, щоб допомогти обрати професію за покликанням.

Мета профорієнтаційної роботи закладу вищої освіти:

- виховання особистості, здатної до творчої самореалізації;
- створення належних умов для розвитку наукового потенціалу особистості;

- формування мотивації професійного вибору, інтересів, нахилів і здібностей;

- здійснення допрофесійної підготовки й професійної орієнтації;

- сприяння професійному самовизначенню учнівської (студентської) молоді;

- залучення учнів закладів загальної середньої, професійно-технічної, вихованців позашкільної освіти та студентів закладів вищої освіти до профорієнтаційних, освітніх та наукових проєктів (заходів), що проводяться в закладах вищої освіти;

- залучення учнівської та студентської молоді до науково-дослідницької, експериментальної, конструкторської та винахідницької роботи в різних галузях науки, техніки, культури і мистецтва на базі закладів вищої освіти;

- забезпечення готовності до вибору майбутньої професії;

- спільна організація та проведення вищими навчальними закладами та закладами загальної середньої освіти науково-практичних конгресів, учнівських науково-практичних конференцій, навчально-мотиваційних тренінгів, днів науки, наукових фестивалів, форумів, днів юного дослідника, олімпіад.

Профорієнтаційна діяльність забезпечує:

- мобільність самовизначення у світі професій;

- швидку адаптацію до професійної освіти;

- підготовку до навчання у вищій школі;

- сприяння у виборі професії;

- розвиток професійного інтересу;

- профорієнтаційне інформування, консультування, діагностику.

Профорієнтаційна складова є невід'ємною в галузі освіти. Профорієнтаційна робота розпочинається від вимог сьогодення під час інформаційно-профорієнтаційних заходів та індивідуального консультування. Вільному доступу до інформації сприяють профорієнтаційні заходи в онлайн-форматі. Профорієнтаційні послуги надаються усім зацікавленим, щоб учні

старших класів та студенти коледжів могли оцінити власні здібності, зрозуміти, який вид діяльності їм найближчий. При бажанні мати вищу освіту, щоб визначились зі вступом у заклад вищої освіти для подальшого навчання, змогли зорієнтуватися серед різних професій та обрали майбутню професію.

Через профінформацію приходять інтерес та ознайомлення учнів зі значенням професій у житті людини.

Національний авіаційний університет (НАУ) для профорієнтаційної роботи успішно поєднує плідний напрацьований досвід роботи і нововведення для впровадження інтерактивних заходів. Профорієнтаційна робота в НАУ проводиться системно протягом навчального року. Таке становище стосується і 2021/2022 та 2022/2023 навчальних років. Війна не відмінила, а тільки посилила бажання випускників навчатися в рідній державі – вільній Україні.

У Навчально-науковому інституті розвитку освіти Національного авіаційного університету постійно проводяться профорієнтаційні заходи для отримання інформації майбутніми абітурієнтами, щоб забезпечити належні умови для професійного самовизначення: Дні відкритих дверей, Дні професій, Дні науки, освітні марафони, панельні дискусії, майстер-класи, круглі столи, флешмоби, тренінги, вебінари, лекції тощо. Старшокласники мають поповнювати знання та розвивати професійно важливі якості, зіставляти власні можливості з вимогами майбутньої професії.

У зв'язку з воєнним станом в Україні профорієнтаційні заходи проходять у режимі онлайн і супроводжуються цікавими та змістовними презентаціями. Науково-педагогічні працівники університету проводять заходи в сучасній і доступній формі, використовуючи новітні технології. Нові можливості з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, які нестримно еволюціонують, сприяють проведенню профорієнтаційної роботи, щоб допомогти молоді зробити правильний вибір та наблизитися до омріяної професії.

В університеті створений Центр допрофесійної підготовки та обдарованої учнівської молоді Навчально-наукового інституту розвитку освіти НАУ

(ЦДПОУМ), який постійно проводить профорієнтаційну роботу серед учнівської та студентської молоді з метою залучення абітурієнтів до навчання в НАУ, презентує друковані та відеоматеріали університету, тісно співпрацює із центрами зайнятості, міськими та районними відділами освіти.

Мотивація професійного вибору, відношення учня і студента до навчального закладу, його професійна орієнтація і життєві плани в багатьох випадках залежать від інформації, яку він отримає на найбільш важливому етапі складного та суперечливого процесу професійного самовизначення. Найкраща мотивація для майбутніх абітурієнтів – перебування учнів в університеті, відвідування факультетів, зустріч із науковцями та спрямованість на успіх. Проекти і заходи, які ініціює ЦДПОУМ, активно запроваджуються в рамках співпраці із загальноосвітніми закладами та закладами позашкільної освіти.

Проведення профорієнтаційної роботи та її результат – це один із основних критеріїв педагогічної діяльності, враховуючи такі головні аспекти допрофесійної підготовки як багаторівневість, варіативність, індивідуалізація.

Аудиторія, з якою працюють науково-педагогічні працівники, які здійснюють профорієнтацію, – це учні закладів загальної середньої, професійно-технічної, позашкільної освіти; студенти закладів вищої освіти, які стоять перед вибором майбутньої професії.

Особливістю профорієнтаційної роботи залишається комплексний характер та багатство форм для її проведення в різних установах для усіх зацікавлених отримати науково обґрунтовану інформацію.

Головними джерелами цілеспрямованих профорієнтаційних зустрічей, які проводять зацікавлені установи та організації для готовності до усвідомленого планування майбутньої професії, можуть бути розповіді, екскурсії, дні кар'єри, ярмарки професій, дні відкритих дверей тощо.

Без розвитку професійно необхідних якостей особистості неможливо наблизитися до успішного вибору конкретної професії задля ефективності праці. Професійне інформування потребує творчого підходу і відкриває перед

майбутніми абітурієнтами перспективу професії та потребу суспільства в ній, а також показує її переваги перед іншими.

З метою проведення профорієнтаційної діяльності заклади вищої освіти співпрацюють із закладами загальної середньої освіти. Профорієнтаційну діагностику проводять практичні психологи для того, щоб уникнути помилок під час вибору майбутньої професії та визначити важливі якості.

В умовах воєнного режиму профорієнтаційна робота залишається актуальною і невід'ємною складовою функціонування університету.

Доцільно виокремити наступні її пріоритетні завдання:

- організація агітаційно-роз'яснювальної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах та училищах і коледжах;

- рекламно-інформаційна діяльність у засобах масової інформації (сайт, фейсбук, рекламна продукція);

- участь у виставках, конкурсах, днях кар'єри, днях професій, презентаціях;

- проведення профорієнтаційних різноманітних масових заходів;

- співробітництво з організаціями, установами, підприємствами, навчальними закладами за договорами;

- зустрічі зі старшокласниками та випускниками загальноосвітніх закладів освіти;

- презентації навчального закладу в установах, в організаціях, у загальноосвітніх закладах, на різних заходах з участю учнів та студентів;

- наукові школи для учнів 8-11 класів під час шкільних канікул у співпраці із науково-педагогічними працівниками всіх факультетів університету.

Наразі за причини війни всі ці завдання виконуються в режимі онлайн.

Здійснюється активне та оперативне поширення інформації про діяльність НАУ шляхом:

- розповсюдження інформаційних матеріалів поштою та електронною поштою у загальноосвітні заклади регіонів;

- публікаціями інформації у загальноукраїнських довідниках для абітурієнтів, у друкованих ЗМІ, на сайтах, у соціальних мережах.

До профорієнтаційної роботи залучені науково-педагогічні працівники приймальної комісії та всіх факультетів і кафедр Національного авіаційного університету.

При проведенні профорієнтаційних заходів працівниками центру використовуються різноманітні друковані інформаційні матеріали, відео та фотоматеріали.

У рамках проведення профорієнтаційної роботи науково-педагогічні працівники університету спільно із ЦДПОУМ беруть участь у різних заходах, які передбачають профорієнтаційні бесіди та ознайомлення із досягненнями НАУ.

Обов'язково висвітлюються головні питання зустрічей перед майбутніми абітурієнтами, їхніми батьками та учителями:

- структура університету та його науковий потенціал;
- складові діяльності НАУ – вступ на денну та заочну форми навчання;
- наукові, освітні та профорієнтаційні проекти;
- особливості вступу в навчальному році, новації вступної кампанії;
- підготовка до ЗНО на підготовчому відділенні;
- перелік спеціальностей та освітніх програм, за якими здійснюється підготовка фахівців у НАУ за ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр»;
- міжнародна діяльність університету;
- питання створення необхідних умов для гарного побуту студентського життя;
- науково-просвітницькі та культурно-масові заходи, в яких активно бере участь учнівська та студентська молодь.

Майбутні абітурієнти запрошуються на освітні й профорієнтаційні заходи, які проводяться відповідно до плану роботи університету. Відбувається розповсюдження інформаційно-рекламної продукції, здійснюється профорієнтаційне індивідуальне консультування задля правильного вибору випускниками майбутньої професії, з метою формування мотивації

професійного вибору, сприяння професійному самовизначенню учнів (студентів).

Під час зустрічей із партнерами обговорюється подальша співпраця щодо реалізації спільних завдань в системі освіти та підписання угод про співробітництво.

Таким чином, при здійсненні профорієнтаційної роботи науково-просвітницькі та культурно-масові заходи збирають великі аудиторії вмотивованої молоді щодо подальшого навчання та вибору майбутньої професії в університеті. Виступи, лекції, змістовні і цікаві презентації та індивідуальне консультування для майбутніх студентів проводять представники університету, щоб абітурієнти сміливо змогли визначитись із подальшим навчанням у виші та зробити важливий крок до вибору майбутньої професії. Адже диплом фахівця у всьому світі залишається візитівкою якості й професійної майстерності на все життя.

Висновки. Отже, здійснення профорієнтаційної діяльності – це комплексна, систематична робота кожного члена колективу, всіх структурних підрозділів закладу, яка має на меті забезпечення повноцінного прийому молоді (випускників шкіл, училищ, коледжів) на навчання в НАУ. Формування інтересу до майбутньої професії відбувається під час знайомства зі світом професій. На основі знань здійснюється усвідомлений і правильний вибір для досягнення мети. Важливу роль для вдалого вибору майбутньої професії для учнів закладів загальної середньої освіти і студентів коледжів відіграють профорієнтаційні заходи, які допомагають зробити крок до майбутнього.

Профорієнтаційна робота сприяє всебічному розвитку особистості, активізує учня (студента), розвиває інформаційну культуру, допомагає самостійному та свідомому вибору професії з урахуванням знань, умінь, здібностей, готовності застосовувати знання та позитивно впливає на подальший розвиток, є запорукою конкурентоспроможності майбутнього фахівця, розширює професійний світогляд та професійну орієнтацію, розвиває

інтерес до спеціальностей, сприяє готовності до професійного самовизначення, яке триває впродовж життя.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. Особистість на шляху до духовних цінностей (монографія). Київ-Чернівці. 2018. 318 с. URL:

https://lib.iitta.gov.ua/717891/1/%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_%D0%BD%D0%B0_%D1%88%D0%BB%D1%8F%D1%85%D1%83_%D0%B4%D0%BE_%D0%B4%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%B9.pdf (Дата

звернення: 15.12.2022)

2. Закатнов Д.О. Технології підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення (монографія). Київ, Педагогічна думка, 2012. 158 с. URL:

https://lib.iitta.gov.ua/2192/1/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf

(Дата звернення: 15.12.2022)

3. Лозовецька В.Т. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах (монографія). Київ, 2015. 279 с. URL:

<https://core.ac.uk/download/pdf/32310612.pdf> (Дата звернення: 15.12.2022)

4. Мельник М.Ю. Професійна орієнтація та кар'єрне консультування: сучасні виклики. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2019. № 4. С. 56-

64. URL: <http://otr.iod.gov.ua/images/pdf/2019/4/9.pdf> (Дата звернення: 15.12.2022)

5. Охріменко З.В. Виховні профорієнтаційні технології як умова ефективного професійного самовизначення старшокласників. *Збірник*

матеріалів «Профорієнтація: стан і перспективи розвитку». Київ, 2020. С. 78-82. URL:

http://ipood.com.ua/data/NDR/Programy_zbirnyky/2020_Zbirnyk_Fedoryshyn.pdf

(Дата звернення: 15.12.2022)

6. Пономарьова Н. Етапи становлення системи професійної орієнтації в Україні в аспектно-історичній ретроспективі. *Новий Колегіум*. 2020. № 1. С. 73 -

85. URL: [https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/8381/1/nk_2020_1-%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d1%86%d1%8b-1-2%2c73-](https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/8381/1/nk_2020_1-%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d1%86%d1%8b-1-2%2c73-85.pdf)

[85.pdf](https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/8381/1/nk_2020_1-%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d1%86%d1%8b-1-2%2c73-85.pdf) (Дата звернення: 15.12.2022)